

УДК 321.64

Піскорська Г. А.* Шкуров Є. В.**

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ФРАНЦІЇ

У статті досліджується політика Франції в сфері розбудови інформаційного суспільства. Аналізуються проекти PAGSI («Програма дій з переходу Франції в інформаційне суспільство»), «Administration Electronique 2004/2007» («Електронний уряд 2004/2007»), «France numérique 2012» («Цифрова Франція 2012»), «France numérique 2020» («Цифрова Франція 2020») тощо, а також їх впровадження.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційна політика Франції, інформаційні та комунікаційні технології.

In this article the author investigates policies of France in building its informationl society. There are several projects which are being analyzed, including government programmes and projects PAGSI («Programme for the transition of France in the Information Society»), «Administration Electronique 2004/2007» («E-government 2004/2007»), «France numérique 2012» («Digital France 2012»), «France numérique 2020» («Digital France 2020») etc.

Key words: information society, information policy of France, information and communication technologies.

В статье исследуется политика Франции в сфере построения информационного общества. Анализируются проекты PAGSI («Программа перехода Франции в информационное общество»), «Administration Electronique 2004/2007» («Электронное правительство»), «France numérique 2012» («Цифровая Франция 2012»), «France numérique 2020» («Цифровая Франция 2020»), а также внедрение.

Ключевые слова: информационное общество, информационная политика Франции, информационно-коммуникационные технологии.

Постановка проблеми. Сучасна інформаційна політика в розвинених країнах – це сукупність напрямів і способів діяльності компетентних органів держави з контролю, регулювання та планування процесів у сфері одержання, зберігання, оброблення, використання та поширення інформації [4, с. 27]. Інтернет став стратегічною інфраструктурою, що грає першорядну економічну і соціальну роль. Сучасна інформаційна політика Франції спрямована на реформування інформаційного законодавства, стимулювання наукових досліджень у галузі розбудови електронного уряду та електронного ринку, створення систем інформаційної безпеки та запобігання комп'ютерним злочинам. Важливими складовими інформаційної політики Франції є розвиток інформаційних магістралей, адже інформаційна інфраструктура є запорукою розвитку будь-якої держави, оскільки дає змогу різко

* кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної частини Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

** магістр Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

скоротити час на висунення та обговорення нових ідей, проектів, людей. Розвинута інформаційна інфраструктура дає змогу розробляти найбільш ефективну галузь економіки, як зазначає Г. Почепцов, – економіку інформації, економіку з виробництва нових знань [6].

Метою статті є дослідження розбудови сучасного інформаційного суспільства у Франції, зокрема через реалізацію проектів PAGESI («Програма дій з переходу Франції в інформаційне суспільство»), «Administration Electronique 2004/2007» («Електронний уряд 2004/2007»), «France numérique 2012» («Цифрова Франція 2012») тощо, а також їх впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. 16 січня 1998 року Франція прийняла першу урядову програму щодо побудови інформаційного суспільства – «Програму дій по переходу Франції в інформаційне суспільство» (PAGESI). Ця програма, відповідно до напрямків, раніше позначених в 1997 році прем'єр-міністром Франції в його промові у місті Хоуртін, включала в себе шість пріоритетів, а саме:

1. Впровадження нових інформаційних та комунікаційних технологій у сфері освіти;
2. Амбітна культурна політика для нових мереж;
3. Використання інформаційних технологій як інструменту для модернізації суспільних служб;
4. Використання інформаційних технологій як необхідного інструменту для ведення бізнесу;
5. Зустріч викликів індустриальних та технологічних інновацій
6. Заохочення появи ефективного регулювання і регулюючої структури для нових інформаційних мереж [2].

Розглянемо ці пріоритетні напрямки детальніше. Франція великої уваги надала впровадженню нових інформаційних та комунікаційних технологій в сферу освіти. В тексті урядової програми було відзначено, що комп'ютерні технології сприятимуть розвитку творчого потенціалу учнів через різноманітність і багатство доступних засобів інформації [2]. Окрім того, ці технології можуть допомогти учням, які мають труднощі в засвоєнні інформації традиційними шляхами, пропонуючи їм нові інструменти навчання. Використовуючи внутрішні шкільні мережі, учні можуть обмінюватися інформацією і працювати в групах, ламаючи звичайні властиві їм класу та рівню освіти обмеження. Електронна пошта дає можливість обмінюватися інформацією і на місцевому та міжнародному рівні. Використовуючи бази даних, доступні на CD-ROM або Інтернет, учні мають простий та інтерактивний доступ до інформації, і можуть таким чином краще виконувати індивідуальну роботу. Також інформаційні мережі стимулюватимуть обмін досвідом та ідеями між викладачами. Окрім того, уряд Франції зважив, що засоби інформаційних та комунікаційних технологій могли б просунути розвиток дистанційної освіти і навчання, створеного за замовленням (самоосвіта, навчання за допомогою репетитора і т.д.), які ставлять і учня, і студента в центрі процесу навчання [2]. Наслідком цієї роботи стало те, що лише за рік роботи програми число шкіл, підключених до Інтернету, збільшилося для середніх шкіл від менш 40% до 85% і від 1% до більше 10% для початкових шкіл. У 2000 році більшість шкіл та університетів отримали адреси електронної пошти і їх було обладнано комп'ютерами, пов'язаними з мережею Інтернет.

Амбітна культурна політика для нових мереж була зумовлена недостатньою, на думку уряду Франції, часткою матеріалів та послуг на французькій мові, що були доступними в мережі Інтернет. Складовими політики культури мережі стало оцифрування національної культурної спадщини, урядова підтримка створення контенту й мультимедійних по-

слуг. Створено було мультимедійні центри мистецтв з метою навчання громадськості мультимедійним технологіям. В рамках цього пункту Франція також звертає велику увагу на організацію захисту авторських прав у цифровому середовищі.

Політика Франції у використанні інформаційних технологій як інструменту для модернізації суспільних служб спрямована на покращення зв'язку з широкою громадськістю, завдячуючи чому держава діятиме ефективніше і стане більш доступною. Всі міністерства та інші державні служби до 2000 р. отримали електронну адресу. Уряд Франції вважає, що оскільки в даний час вся діяльність міністерств знаходиться на очах у користувачів Інтернету, то, безсумнівно, це підвищує відповідальність і ефективність роботи чиновників. Велика увага у Франції приділяється підвищенню комп'ютерної грамотності як населення, так і державних службовців. Так, уряд організував спеціальні програми з навчання чиновників роботі з персональними комп'ютерами та з Інтернетом [2]. Крім того, володіння новими інформаційними технологіями повинно було увійти в навчальну програму при підготовці чиновників у вищих навчальних закладах. У Франції також була реалізована програма використання інформаційних та телекомунікаційних технологій урядом – основа для державних реформ. Для фінансування цієї програми був створений фонд, бюджет якого становить 130 млрд. франків.

1 лютого 1998 року державою відкрито сайт «LEGIFRANCE», на якому у безкоштовному доступі розміщено додаток до «Journal Officiel de la République Française» («Офіційний бюлетень Французької Республіки»), головні закони і правові документи, а також відомості про всі головні рішення, прийняті адміністративними і судовими властями.

У рамках PAGESI було створено адміністративний «шлюз» AdmiFrance, дозволено використання електронних підписів у відносинах уряд – громадяни, модернізовано державні інформаційні системи. Деякі зі створених у 1999 р. систем повинні були забезпечити зв'язок між усіма міністерствами, а інші – надавали бланки і зразки документів, доступні для всіх. У 2000 р. щомісячно пошуковою системою користувалися 350 000 чоловік. Використання інформаційних та комунікаційних технологій полегшило можливість обміну інформацією між відомствами та збільшило їх ефективність.

Нині пошукова система «AdmiFrance» надає своїм користувачам найрізноманітнішу корисну в повсякденному житті інформацію: довідники з права, тексти законів та положень, оголошення пропозицій державних організацій, офіційні доповіді, довідники сайтів державних установ Франції та інших країн. Сайт пропонує величезну кількість послуг, включаючи внесення поправок до законів, інформування про права населення в їх взаєминах з державними органами та адреси сайтів усіх міністерств та урядові сайти [9].

На сайті Міністерства закордонних справ можна ознайомитися з матеріалами (обсягом 25 тис. сторінок) з питань французької дипломатії, а також культури, туризму та економіки (англійською, французькою, німецькою та іспанською мовами). Цей сайт був відзначений Міністерством державних служб як один з 6 кращих французьких сайтів. Цікавий сайт міністерства фінансів. Тут населення може знайти дуже потрібну інформацію, наприклад спосіб обчислення прибуткового податку. Вся інформація тут представлена в доступному вигляді [9].

В рамках заохочення використання інформаційних технологій як інструменту ведення бізнесу уряд Франції направив свої зусилля у напрямку створення умов довіри та правової бази для розвитку електронної торгівлі, полегшення доступу до мережі Інтернет для малого бізнесу, розвитку умов та захисту сфери електронної комерції [8].

В тексті PAGESI відзначено, що вміння користуватись інформаційними та комунікаційними технологіями має життєво важливе значення, через те що майбутні багатство і

влада будуть сконцентровані там, де цими технологіями володіють на високому рівні [2]. Тож Франція оголошує своїм стратегічним пріоритетом відповідь на виклики технологічної революції (зазначимо, що ще з 1996 ANVAR (Agence Nationale pour la Valorisation de la Recherche – Національне Агентство з Розширення Досліджень підтримує технологічний розвиток малих і середніх підприємств в секторі інформаційних та комунікаційних технологій).

Заохочення появи ефективного регулювання і регулюючої структури для нових інформаційних мереж передбачає формування «мережного етикету», забезпечення ефективного саморегулювання та гнучкості послуг он-лайн, сприяння розвитку ефективних механізмів захисту приватної інформації.

Основні положення PAGSI були успішно майже повністю виконані до 2002 р. [5]. У листопаді 2002 року було прийнято урядовий План RE/S02007 «Для цифрової республіки в інформаційному суспільстві». Він включав у себе дії щодо технологічного розвитку мереж, забезпечення всіх громадян можливістю використовувати базові послуги мережі Інтернет та електронного уряду до 2007 р, рекомендацію щодо створення Агентства електронного уряду (ADAЕ) тощо. 21 лютого 2003 р. у Франції було створено Агентство з розвитку електронного уряду – «ADAЕ», яке переслідує дві головні цілі: спростити й сумістити адміністративні інформаційні системи та запровадити конкретні міжвідомчі проекти. Урядова програма «Електронний уряд 2004/2007» («Administration Electronique 2004/2007», чи «ADELE 2004/2007») створила точку відліку електронного уряду, вона включає техніко-економічні обґрунтування цілей і завдань, розробку й упровадження близько 300 електронних державних послуг тощо. Програма забезпечила повною мірою надання громадянам і підприємствам державних послуг через Інтернет і дозволила перейти державно-адміністративному апарату на використання безпаперових технологій та повністю комп'ютеризований режим роботи.

У Франції активно відбувається інформатизація регіонів. Так прикладом цього постає система «GIP e-Bourgogne», вона передбачає масштабне об'єднання державних і приватних ресурсів на всіх рівнях. На порталі системи виставляються тендери і ведуться е-консультації, публікуються і обговорюються всі супутні документи (zareєстровано більше 17500 компаній). «GIP e-Bourgogne» – це мультисервісна платформа, приєднання до якої дозволяє організації (неважливо, державної або приватної) надавати свої послуги споживачам по найкращим з наявних стандартам і правилам (електронно-цифровий підпис, інтерфейси), а також нарощувати нові послуги – платежі, архівацію (регулюється окремими контрактами).

Серед проектів ADELE було встановлення єдиного телефонного номера для адміністративних запитів, ведення централізованого державного Інтернет-порталу «Servicepublic.fr» для забезпечення користувачів персональним доступом до всіх суспільних послуг он-лайн, уведення в експлуатацію національної електронної картки-ідентифікатора (CNIE), запровадження «оперативної карти», або «щоденної карти життя» (CVQ), що зробить можливим звернутися до державних установ з кіосків у громадських місцях, у магазинах, державних суспільних установах чи просто на вулиці, а також створення єдиної процедури або «єдиного вікна», зокрема соціальних та податкових виплат.

З 2001 р. працює державний портал – «www.service-public.fr», а також національний колл-центр з єдиним номером 3939, на який звертаються щорічно 1,4 млн. громадян. У 2006 р. з офіційного державного порталу було завантажено 1,2 млн. електронних форм (документів для звернення до органів влади в електронному вигляді). Уряд Франції збирається просувати послуги в реальному часі, використовуючи різні канали доступу до

громадян (стаціонарні і мобільні телефони, інфомати). Єдиний стандарт для функціонування і зовнішнього вигляду державних порталів всіх рівнів управління дозволить уніфікувати доступ громадян до е-послуг.

Виходячи з пріоритетної необхідності розвитку передових цифрових технологій, в жовтні 2008 року Ерік Бессон, державний секретар Франції з розвитку цифрової економіки, представив план «Цифрова Франція 2012», в якому викладено «154 невідкладні заходи». В документі йдеться про просування високошвидкісного Інтернету, перехід до цифрового телебачення, до стимуляції конкуренції в галузі мобільного зв'язку. Відправною точкою плану стало послання міністра Еріка Бессона про основи цифрової революції, оприлюднене в червні 2008 року. Ціллю «154 заходів» стало зробити до 2012 р. з Франції цифрову державу, яка не поступається найрозвиненішим країнам [8]

Серед головних «154 заходів» по перетворенню Франції в цифрову державу відзначаємо такі пункти:

- зробити загальнодоступним високошвидкісний Інтернет з фіксованими цінами;
- відраховувати частину прибутку за цифрові технології телекомунікацій. Так званий «цифровий прибуток» пов'язаний зі звільненням герцевої частоти, викликаний переходом телекомунікацій на нові технології. Продаж вільних частот здатний приносити державі мінімум 1,4 млрд. євро прибутку;
- стимулювати конкуренцію в галузі мобільного телефонного зв'язку, зокрема, зменшуючи терміни, необхідні щоб змінити мобільного оператора, зберігаючи той же номер;
- зменшити можливість цифрових зломів і посилити довіру до Інтернету, не забуваючи про підтримку таких специфічних користувачів, як літні люди, інваліди, люди з обмеженими руховими функціями і одночасно вести боротьбу проти всіх форм злочинів у мережі Інтернету;
- створити національну раду по цифровим технологіям, що об'єднує різні інстанції.
- посилення цифрову довіру, гарантувати захист особистих даних;
- пристосувати освіту до потреб цифрової економіки, зокрема, оцифрувати навчальні матеріали та розробити навчальні програми для дистанційного навчання у вищих навчальних закладах;
- забезпечити оперативну сумісність між службами управління та доступності управлінських сайтів, розвивати електронний уряд;
- розширити доступ до електронних платіжних систем, розробити політику безпечної цифрової архівації;
- вдосконалити національну електронну ідентифікаційну картку з електронним підписом;
- полегшити доступ до державних служб та забезпечити доступність урядових сайтів.

Мета всіх цих заходів – перетворити Францію на цифрову державу, яка не поступається найрозвиненішим в технологічній галузі державам.

Серед досягнень можна відмітити зрушення в сфері охорони здоров'я. Так, при відшкодуванні витрат громадяни використовують спеціальну карту здоров'я громадянина, а обробка електронного дос'є тепер подешевшала з 1,74 до 0,27 євро. В сфері оподаткування – кількість декларацій, що подаються через Інтернет, перевищила 10 млн. декларацій на рік. Окрім того – оформлення біометричних паспортів займає лише 3 тижні, а виплата заробітної плати чиновникам відбувається через єдиний електронний «Бухгалтерський центр» уряду. Також серед досягнень відмітимо високошвидкісний Інтернет, якій введено в усій країні з 1 січня 2010 року, тариф на який не перевищує 35 євро в мі-

сяць. Міжон Ф. Д. вказує, що французький уряд лише за 3 роки впровадження системи електронного уряду витратив більше 10 млрд. євро [7].

З'явилась послуга «електронний сейф», в якому можна зберігати копії паспорта та інших важливих документів. Цією послугою вже скористалися понад 1 млн. французів. В майбутньому планується надати можливість відслідковувати хід поліцейських розслідувань в мережі Інтернет: від моменту подачі заяви до винесення рішення суду. Вже зараз користувачі можуть отримувати SMS-повідомлення, наприклад про те, що готовий паспорт або їм потрібно сплатити деякі державні послуги.

Уряд Франції запровадив два нові проекти – національну платформу «EtatLab» і «DataPublica». Перший проект дозволить оптимізувати роботу по створенню нових ІТ-рішень, а другий проект спрямований на розвиток більшої відкритості уряду шляхом доступу громадян до державної інформації, що підлягає розкриттю.

Також в останні роки у Франції було впроваджено платформу для порталу електронних державних закупівель. Служба е-закупівель здійснює закупівлі на 10 млрд. євро щорічно. Нова служба держзакупівель повинна забезпечити конфіденційність, інфраструктуру електронного довіри, простежування транзакцій, шифрування, перенесення на нову платформу та її спадкоємність. Загальна вартість усіх етапів розвитку системи – 2,1 млн. євро. У системи складна управлінська структура: міжвідомчий комітет, команда погодження з Міноборони, наглядовий комітет, клуб користувачів (15000 організацій і громадян). 82% користувачів залишилися задоволені її системи. Власник системи – держава. [7]

У зв'язку із завершенням виконання плану «Цифрова Франція 2012» (France Numérique 2012), прийнятого в жовтні 2008 р., Міністерство економіки, фінансів і промисловості створило новий проект розвитку цифрових технологій Франції на період 2012-2020 рр. під назвою «Цифрова Франція 2020» (France Numérique 2020). Одна з цілей нового плану – прискорити реалізацію всеосяжного проекту «електронного уряду», покликаною максимально спростити контакти громадян з усіма рівнями регіональної та центральної влади. Він також повинен стимулювати розвиток малих та середніх підприємств у сфері інформаційних технологій, яким у Франції все більше відводиться роль «локомотива» в забезпеченні економічного зростання [10]. Особливу увагу планується приділити сфері освіти. З цією метою пропонується створити спеціалізоване національне агентство з комунікацій і новим технологіям в галузі освіти. Цій структурі буде доручена координація програми електронного оснащення школи ХХІ століття, взаємодія з асоціаціями батьків, громадськими організаціями. Всі платежі і ділова переписка до 2020 року має перейти в електронний формат [10]. В руслі заданих стратегічних пріоритетів відбувається розвиток мереж широкосмугового доступу. Наприклад, у лютому 2013 року у Франції зусиллями французької компанії-виробника телекомунікаційного обладнання Alcatel Lucent між Парижем та Ліоном ввели в експлуатацію найбільш швидкісну лінію зв'язку (450 км), яка дозволяє передавати дані на швидкості 400 гібб/с. Це дозволить значно збільшити швидкість доступу для кінцевих абонентів без збільшення вартості послуги [11].

Таким чином, Франція за останні роки впровадила багато успішних проектів у сфері розбудови інформаційного суспільства. Інформаційна політика Франції спрямована на розвиток електронного уряду, інформаційних магістралей, реформування законодавства, створення систем інформаційної безпеки тощо.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2684-14>.
2. Подготовка вхождения Франции в информационное общество. Правительственная программа действий [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.unesco.kz/ip/countries/france_is_rus.htm.
3. Бекірова А. Р. Електронне урядування на державному (центральному) рівні у Франції / А. Р. Бекірова // Вітчизн. та зарубіж. досвід впровадження електрон, урядування: зб. матеріалів наук.-практ. конф. / за заг. ред. С. А. Чукут, О. В. Загвойської. – К. : 2008. – С. 57-64.
4. Брижко В. До питання сучасної інформаційної політики / В. Брижко // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 2. – С. 27-28.
5. Мельник М. Державна політика у сфері розвитку інформаційного суспільства у Франції: перспективи для України [Електронний ресурс] / М. Мельник. // Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. – 2011 – Вип. 4 (11) – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_4/11mmvfpu.pdf.
6. Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика [Електронний ресурс] / Г. Г. Почепцов – К. : Знання, 2006. – 664 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/politologiya/informatsiyna_politika_-_pochepctsov_gg.
7. Российско-французский семинар «Электронное правительство: взаимодействие государственного и частного секторов» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://gos-expert.ru/downloads/163-172_Styrin.pdf.
8. Сергиева О. В. Интернет будущего: политика Евросоюза в области цифровых технологий [Електронний ресурс] / О. В. Сергиева. – Режим доступу: http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/home/news/KVM_archive/articles/2010/02/2010-02_r_kvms3.pdf.
9. Создание электронного правительства во Франции. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.svobodainfo.org/ru/node/25>.
10. Objectifs du Plan France Numérique 2020 et bilan du plan 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.francenumerique2012.fr>.
11. Во Франции запустили самый быстрый интернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://therunet.com/news/476-vo-frantsii-zapustili-samyu-bystryu-internet>.